

POSTANOWIENIE

Dnia 13 kwietnia 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku M. M.

przy uczestnictwie T. K., J. M., M. N.

i K. J.

o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 13 kwietnia 2007 r.,

zażalenia wnioskodawczyni na postanowienie Sądu Okręgowego w W.

z dnia 30 października 2006 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie, znosi postępowanie wszczęte wniesieniem zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia 18 września 2006 r., odrzucające apelację i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 30 października r. odrzucił zażalenie wnioskodawczyni na podstawie art. 130² § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., ponieważ zostało ono sporządzone i wniesione przez profesjonalnego pełnomocnika bez równoczesnego opłacenia tego zażalenia opłatą stałą w wysokości 400 zł, wynikającą z przepisów art. 40 i art. 18 ust. 2 w zw. z art. 19 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).

Wnioskodawczyni zaskarżyła w całości to postanowienie zażaleniem, zarzucając nieważność postępowania spowodowaną wadliwym składem Sądu orzekającego. W ocenie żalącej, w składzie Sądu zasiadała sędzia J. D. W. - sędzia Sądu Rejonowego, której nie została skutecznie udzielona delegacja do orzekania w Sądzie Okręgowym, co skutkuje nieważnością postępowania z mocy art. 379 pkt 4 k.p.c. Dokument o udzieleniu delegacji dla wymienionego sędziego nie został bowiem podpisany przez uprawnionego do tego z mocy ustawy Ministra Sprawiedliwości, lecz przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości K. J. Skarżąca wskazuje na stanowisko prezentowane w orzecznictwie, z którego wynika, że brak właściwie udzielonej delegacji dla sędziego prowadzi do nieważności postępowania, a o wystąpieniu takiego braku świadczy okoliczność, że z mocy art. 37 ust. 5 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (tekst jedn.: Dz. U. 2003 r., Nr 24, poz. 199 ze zm.) Ministra zastępuje sekretarz stanu i to w zakresie ustalonym przez Ministra, natomiast zastępowanie Ministra przez podsekretarza stanu ustawodawca dopuścił tylko wówczas, jeżeli sekretarz stanu nie został powołany. Żaląca twierdzi, że w dacie udzielenia sędziemu nieskutecznej delegacji sekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości był powołany.

Żaląca sprzeciwia się także stosowaniu przepisów nowej ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, twierdząc, że ponieważ apelacja, odrzucona postanowieniem z dnia 18 września 2006 r., została wniesiona w dniu 10 stycznia 2006 r., a więc niemal dwa miesiące przed wejściem w życie obowiązującej obecnie ustawy, to brak podstaw do stosowania jej przepisów do wnoszonych następnie środków odwoławczych, ponieważ przepisy dotychczasowej ustawy o kosztach sądowych z 1967 r. należy stosować aż do czasu zakończenia postępowania w danej instancji. Wniesienie dnia 10 stycznia 2006 r. apelacji

rozpoczęło postępowanie przed sądem drugiej instancji, co - zdaniem skarżącej - ma ten skutek, że przepisy dotychczasowej ustawy o kosztach sądowych stosuje się także do zażalenia na postanowienie o odrzuceniu tej apelacji. W konkluzji załóżca wniosła o uchylenie postanowienia z dnia 30 października 2006 r. i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania ewentualnie tylko o uchylenie tego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Zażalenie wnioskodawczyni jest częściowo uzasadnione, ponieważ trafne okazały się zarzuty dotyczące nieważności postępowania toczącego się przed Sądem odwoławczym. Niezależnie jednak od podniesienia ich przez skarżącą nieważność tę należało wziąć pod rozwagę z urzędu (art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.).

Możliwość delegowania sędziego, za jego zgodą, przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia obowiązków sędziego w innym sądzie wynika wprost z art. 77 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.). Kwestia ta nie budzi więc wątpliwości. W rozpoznawanej obecnie sprawie powstaje natomiast pytanie, czy w zastępstwie Ministra Sprawiedliwości delegacja taka może zostać udzielona przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, a jeżeli tak, to w jakiej sytuacji.

Ponieważ wskazane wyżej uprawnienie Ministra Sprawiedliwości ma charakter uprawnienia osobistego i jest ściśle związane z tym organem, pozostając w zakresie jego kompetencji, nie może zatem być przenoszone na inne organy bądź osoby bez wyraźnej woli ustawodawcy. Okoliczność ta, ani też właściwe przepisy, nie stoją jednak na przeszkodzie temu, by wspomniana delegacja została w imieniu Ministra udzielona przez jego urzędującego zastępcę na podstawie wcześniej otrzymanego upoważnienia. W takim bowiem przypadku delegacja ta zostaje skutecznie udzielona w ramach przyznaných ustawowo kompetencji przez uprawniony do tego podmiot, a więc przez Ministra.

Z przepisu art. 37 ust. 1, 2 i 5 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (tekst jedn.: Dz. U. 2003, Nr 24, poz. 199 ze zm.) m. in. wynika, że każdy minister swoje zadania wykonuje przy pomocy sekretarza i podsekretarza stanu.

W oznaczonym przez ministra zakresie zastępuje go jednak sekretarz stanu, natomiast dopiero wówczas gdy do jego powołania nie dojdzie, uprawnienie to przysługuje podsekretarzowi stanu. Minister, ustalając zakres czynności podejmowanych przez te osoby, obowiązany jest zawiadomić o tym Prezesa Rady Ministrów. Z regulacją tą w pewnej dysharmonii pozostaje przepis ustępu pierwszego § 2 Regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości stanowiącego załącznik do zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości (Dz. Urz. MS Nr 6 poz. 118 ze zm.). Przepis ten został wydany na podstawie art. 39 ust. 6 powołanej wyżej ustawy o Radzie Ministrów, choć przewidziane ustawą upoważnienie dotyczy nieco innej materii. Ze wskazanego przepisu tego Regulaminu wynika bowiem jednoznacznie, że Ministra Sprawiedliwości podczas jego nieobecności zastępuje sekretarz stanu oraz wyznaczony podsekretarz stanu. Ponieważ jednak w hierarchii źródeł prawa aktem wyższego rzędu jest ustawa, rozbieżność tę należy rozstrzygnąć przyznając pierwszeństwo regulacji wymienionej już ustawy.

W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego problematyka dopuszczalności zastępstwa Ministra Sprawiedliwości przy podejmowaniu decyzji o delegowaniu sędziego do pełnienia czynności sędziowskich w innym sądzie nie znalazła jak dotąd odzwierciedlenia. Przedmiotem oceny tego Sądu była natomiast niejednokrotnie dopuszczalność zastępowania Ministra Sprawiedliwości w zakresie wnoszenia środka odwoławczego, jakim była kasacja. W licznych orzeczeniach dotyczących tej kwestii Sąd Najwyższy wyrażał pogląd, że ze względu na treść cytowanego wyżej art. 37 ust. 5 ustawy o Radzie Ministrów (którego brzmienie nie odbiegało od obecnie obowiązującego), gdy sekretarz stanu został w Ministerstwie Sprawiedliwości powołany, jedynie on mógł w imieniu Ministra wnieść kasację (por. postanowienia SN z dnia 7 listopada 1996 r., I PKN 4/96, OSNP 1997, nr 11, poz. 195; z dnia 15 listopada 1996 r., II CKU 34/96, nie publ. oraz z dnia 24 kwietnia 2003 r., WK 4/03, OSNKW 2003, nr 7-8, poz. 65). Ponieważ zasady zastępowania ministra przez sekretarza i podsekretarzy stanu, określone w powołanym przepisie ustawy, nie są zróżnicowane ze względu na rodzaj czy podmiot podejmowanych przez Ministra czynności, a więc mają charakter jednolity,

powołane wyżej orzeczenia Sądu Najwyższego należało także uwzględnić przy rozpoznawaniu zażalenia w sprawie niniejszej.

Sądowi Najwyższemu znany jest z urzędu fakt (art. 228 § 2 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.), że sekretarz stanu został w Ministerstwie Sprawiedliwości powołany. Prowadzi to do wniosku, że w zastępstwie Ministra Sprawiedliwości tylko sekretarz stanu jest uprawniony do podpisania w jego imieniu dokumentu zawierającego udzieloną sędziemu delegację.

W tym kontekście, mając na względzie to, że dokument zawierający decyzję o delegowaniu sędziego J. D. W. do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Okręgowym został podpisany przez podsekretarza stanu, należało przyjąć, że delegacja ta nie została skutecznie udzielona. W konsekwencji, ponieważ w składzie Sądu orzekającego, który zaskarżonym obecnie postanowieniem z dnia 30 października 2006 r. odrzucił zażalenie wnioskodawczynie, zasiadał sędzia do tego nie uprawniony, skład ten należało uznać za niezgodny z przepisami prawa (art. 367 § 3 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.). Prowadzi to do uznania, jak słusznie zauważa skarżąca, że postępowanie zażaleniowe, które toczyło się przed tym Sądem, dotknięte jest na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. sankcją nieważności (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2002 r., V CKN 1867/00, OSNC 2003, nr 11, poz. 156).

Przechodząc do oceny zasadności przytoczonych w zażaleniu zarzutów skarżącej o błędnym zastosowaniu przez Sąd odwoławczy przepisów ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.), a także art. 130² § 3 k.p.c., należy zauważyć, że, wbrew stanowisku skarżącej, postanowienie z dnia 18 września 2006 r. o odrzuceniu jej apelacji niewątpliwie zalicza się do kategorii orzeczeń kończących postępowanie w drugiej instancji. Zgodnie więc z art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, która weszła w życie dnia 2 marca 2006 r., zażalenie na to postanowienie, jako wniesione po tej dacie, podlegało opłacie określonej w tej ustawie (por. nie publ. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2006 r., II CZ 67/06 i II CZ 69/07). Jak wynika bowiem z tego przepisu, w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy przepisy dotychczasowe o kosztach sądowych w sprawach cywilnych stosuje się do czasu

zakończenia postępowania w danej instancji. W konsekwencji, ponieważ przewidziana w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych opłata od zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji nie została uiszczona przez profesjonalnego pełnomocnika zastępującego skarżącą, zażalenie to powinno zostać odrzucone stosownie do mającego w tej sprawie zastosowanie art. 130² § 3 k.p.c. bez wezwania do uzupełnienia tej opłaty.

W tym stanie rzeczy, skoro jednak postępowanie przed Sądem drugiej instancji, który odrzucił zażalenie wnioskodawczynie, okazało się nieważne, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.